

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในเรื่องนี้มุ่งศึกษาถึงการจัดการธุรกิจสมุนไพรไทยในด้านต่าง ๆ ความคิดเห็นของผู้ใช้บริการ การศึกษาถึงความสัมพันธ์ของธุรกิจสมุนไพรไทยกับการส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนางานด้านสมุนไพร ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าไปทำการศึกษาและสัมผัสกับกระบวนการต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยการวิจัยในครั้งนี้มี ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้ คือ

ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ข้อมูลและแหล่งของข้อมูลแบ่งตามที่มาได้ 2 แหล่งคือ

1. ข้อมูลเบื้องต้น (Primary Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ โดยได้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1.1 การสัมภาษณ์บุคคล

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Questionnaire) ซึ่งบุคคลที่จะสัมภาษณ์ประกอบด้วยเจ้าของกิจการ พนักงาน ผู้ปลูกและจัดส่งสมุนไพร ผู้ที่มาใช้บริการ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านสมุนไพรไทย โดยแบบสัมภาษณ์นี้ผู้วิจัยได้ข้อมูลเนื้อหาจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสอบถามข้อมูลเบื้องต้นจากกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาประมวลและสร้างกรอบแนวคิด

1.2 การสำรวจพื้นที่ที่เข้าไปศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจพื้นที่โดยไปสำรวจยังสถานประกอบการธุรกิจ เพื่อเข้าไปสังเกตข้อมูลโดยทั่วไป ดูสภาพพื้นที่ ลักษณะการทำงาน เพื่อทราบรายละเอียดข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งจะได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำกรอบการสัมภาษณ์

2. ข้อมูลขั้นที่สอง (Secondary Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสาร งานวิจัย และตำราที่เกี่ยวข้อง โดยข้อมูลในขั้นนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่งประกอบกัน และนำข้อมูลที่ได้มาประมวลและจัดทำข้อมูลอย่างเป็นระบบอีกครั้งหนึ่ง

ประชากรและการเลือกกรณีศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากรณีตัวอย่าง โดยการศึกษาจากลักษณะของการประกอบธุรกิจที่ครบวงจร และต้องสร้างอาชีพให้กับท้องถิ่น เป็นธุรกิจที่ได้รับการจดทะเบียนพาณิชย์ อย่างถูกต้องรวมทั้งได้รับการอนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุข มีระยะเวลาในการประกอบธุรกิจมาแล้วอย่างน้อย 2 ปี

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ

1. เจ้าของกิจการและหัวหน้างาน
2. ผู้ที่มาใช้บริการ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ
 - 2.1 ผู้ที่มาซื้อผลิตภัณฑ์
 - 2.2 ผู้ที่มาใช้บริการด้านสุขภาพ

จะต้องเป็นลูกค้าประจำที่ใช้บริการอย่างน้อย 1 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มที่ใช้แล้วรู้สึกดี เห็นผล

3. ผู้ที่ประกอบอาชีพปลูกและจัดส่งสมุนไพรไทย

อาศัยอยู่ในท้องถิ่น ทำการปลูกสมุนไพรหรือจัดส่งสมุนไพรเอง และประกอบอาชีพนี้

มาเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 2 ปี

4. ผู้ทรงคุณวุฒิ ทางด้านสมุนไพรไทย จากหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

- 4.1 สาธารณสุขจังหวัดลำปาง
- 4.2 โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง จังหวัดลำปาง
- 4.3 ศูนย์ประสานงานการแพทย์แผนไทยภาคเหนือ
- 4.4 ภาควิชาเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์และการสังเกต โดยได้แบ่งเครื่องมือออกเป็น 4 ชุด ตามลักษณะของกรอบเนื้อหาและความเหมาะสมของข้อมูลดังนี้ คือ

1. เจ้าของกิจการและหัวหน้างาน กรอบการสัมภาษณ์เกี่ยวกับธุรกิจในเรื่องของการจัดการธุรกิจในด้านต่างๆ สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมพัฒนางานในด้านสมุนไพร และการส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น

2. ผู้ที่มาใช้บริการ กรอบการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับความคิดเห็นในการใช้บริการและผลิตภัณฑ์ เช่น ค่านิยม ความพอใจ ปัญหาและความต้องการ

3. ผู้ประกอบอาชีพปลูกและจัดส่งสมุนไพรไทย กรอบการสัมภาษณ์เกี่ยวกับชนิดของสมุนไพร วิธีการปลูก การดูแลรักษา และปัญหาในการปลูกพืชสมุนไพร

4. ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านสมุนไพรไทย กรอบการสัมภาษณ์เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาด้านสมุนไพร

การสร้างกรอบการสัมภาษณ์

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ดำรงพื้นที่ และสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ
3. ประมวลความรู้ และกำหนดกรอบการสัมภาษณ์ฉบับร่างโดยให้มีประเด็นเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์
4. การทดสอบกรอบการสัมภาษณ์

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. เข้าไปสำรวจพื้นที่ พูดคุยสอบถามรายละเอียด ติดต่อกลุ่มตัวอย่าง
3. นำข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น
4. ทำกรอบการสัมภาษณ์

5. ทำหนังสือขอความร่วมมือเข้าไปสำรวจพื้นที่จากประธานบัณฑิตศึกษาสาขาอาชีวศึกษา
ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

6. เก็บข้อมูล

7. นำผลและข้อมูลมาวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยจะใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation – Observation) และการสัมภาษณ์พูดคุย โดยการสัมภาษณ์จะอยู่ในประเด็นและกรอบที่ได้สร้างไว้ การเก็บข้อมูลนี้ในขั้นแรกผู้วิจัยจะศึกษาสภาพพื้นที่ทางสังคม และทางกายภาพของสถานประกอบการแบบกว้าง ๆ จากนั้นจะเข้าไปรู้จักคุ้นเคยกับกลุ่มตัวอย่างพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล สร้างความเข้าใจ

ขั้นที่สอง เป็นขั้นของการลงลึกขอข้อมูล ผู้วิจัยจะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสถานประกอบการในระหว่างการเก็บข้อมูล นั่นคือ การมีส่วนร่วม และสังเกตในระหว่างสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ประมาณ 10 ครั้ง ซึ่งในแต่ละครั้งใช้เวลาตลอดวัน นอกจากนั้นยังเก็บข้อมูลเพิ่มเติมโดยการติดต่อทางโทรศัพท์ เพื่อให้ข้อมูลสมบูรณ์ขึ้นโดยมีการตรวจสอบข้อมูลอยู่บนบริบทเงื่อนไขของสังคม เวลา และสถานที่ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้กรอบแนวคิดเรื่องพืชสมุนไพร การจัดการธุรกิจสมุนไพรไทย การส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น ซึ่งได้จัดทำเป็นระบบ แยกประเด็นปัญหา และทำการเรียบเรียงตามลำดับ